

Мгр Михайло Димид

СХІДНІ КАТОЛИКИ В ЛАТИНСЬКОМУ КОДЕКСІ КАНОНІЧНОГО ПРАВА

(Продовження з грудневого числа 1985 р.)

2. Перехід з латинської Церкви до однієї із східних Церков або навпаки

Цей перехід може відбуватися:

а) з дозволом Римського Престолу

Окрема увага присвячена у визначенні, до якої обрядової Церкви має належати кожний хрещений, передбачає, що й також буде точно встановлена можливість правильного переходу з одної Церкви до іншої.

І так, вже третій параграф кан. 98 з 1917 року вимагає дозвіл Римського Престолу для переходу з одного до другого обряду, так само, як і для повороту до власного обряду.

Потреба просити особливого дозволу, крім дозволених випадків «по закону», можна пояснити тим, що із зміною обряду мирянин не тільки віддаляється від літургічної, духовної спадщини, щоб обняти іншу, але й відтягається з-під означеного юридичного порядку і з-під власної ієрархії, щоб піддатися іншому порядку і підпорядкуватись новій ієрархії.

Ясно, що таке не може статись із сваволі заторкнених осіб, а навіть із сваволі ієрарха: ієрарх, до якого належить дана особа, в практиці не може відмовитись від власної юрисдикції над означеною підлеглою йому особою, ані не може ієрарх, до кого хоче йти та особа, поширити власну юрисдикцію над нею.

В 1957 році східня кодифікація розвинула такий концепт, в **Клері Санктітаті**, кан. 8, пар. 1: «Ніхто не може правосильно перейти до іншого обряду без позволення Апостольського Престолу».

Римський Престіл не надає зміни обряду, а тільки дозволяє це робити. Перехід до іншого обряду стається, коли особа, з належним дозволом, виявляє це своє бажання. Процедура переходу визначає моту пропріо **Клері Санктітаті**, кан. 13, який зобов'язує теж латинників (див. кан. 15) і тим доповнює недотягнення, що було у латинському кодексі з 1917 року.

Цей припис, навіть якщо міститься в законі, який відноситься до східньої ієрархії, напевно важний також і для латинської Церкви, бо це ж закон, який вийшов після 1917 р., проголошений найвищим законодавцем католицької Церкви — Римським Архисереєм, в якому категорично зазначено «ніхто не може».

Можна б припускати, що кан. 8 не знаходиться між вчисленими канонами в кан. 15, до яких «є зобов'язані духовні особи й миряни всіх обрядів, включно з латинниками», всетаки залишається факт,

що закон навіть, якщо важний тільки для східних, у точці, де вимагається дозволу Римського Престолу для переходу від одного до другого обряду для правосилля зв'язує східнього, навіть коли він бажає перейти до латинської Церкви і, навпаки, зв'язує східні Церкви, коли б вони хотіли прийняти в своє лоно латинників. Це вистачає, щоб доказати, що цей закон є універсальний, тобто для всіх зобов'язуючий.

Новий кодекс не змінює основ того закону, хоч і спрости термінологію. Тут (кан. 112, пар. 1, 1), ми читаємо, що похрещені (католики), які отримали дозвіл від Римського Престолу, є вписані до іншої обрядової Церкви.

Без дозволу Римського Престолу не може настати новий вступ до обрядової Церкви.

Для надання такого дозволу Римський Престіл вимагає, щоб були до того канонічні причини.

Новий кодекс не говорить про випадок прийняття хрещеного некаатолика до «повної злуки» з католицькою Церквою.

Моту пропріо **Клері Санктітаті**, кан. 11, говорить, що у тому випадку, де хрещені некаатолики, які хочуть перейти до католицької Церкви, є східні, то можуть свobodно вибирати католицьку обрядову Церкву, до якої бажають вступити; натомість II Ватиканський Собор в декреті **Про Східні Церкви** вимагає, щоб охрещений, котрий переходить на католицтво, вписався до католицької обрядової Церкви того самого обряду, тобто Церкви чи церковної громади, з якої він походить.

Однак, треба додати, що, на жаль, соборовий декрет не уневажнює евентуальний вибір, зроблений протилежно до цієї його вимоги.

б) По закону

Подруг

Четвертий параграф кан. 96 з 1917 року представляє нам одинокий випадок, де перехід з одного до другого обряду є дозволений «по закону»; він не є примусовим, але залежним від вільного вибору зацікавленої особи: якщо жінка хоче, то може свobodно перейти до обряду чоловіка, «при з'язанні чи під час шлюбу». Коли шлюб з'язаний на вимогу Римського Архисерея, у випадку заключеного і недовершеного шлюбу, жінка може повернутися до первісного обряду, хіба це їй не дозволено партикулярним правом.

Перша частина четвертого параграфу ставить на тому самому рівні жінку латинського обряду і жінку східнього обряду, виправляючи таким способом всі попередні дискримінації; однак друга частина покликається на приписи партикулярного права, які відносились, наприклад, до італійсько-грецьких жінок, що перейшли на латинський обряд і були настроєні в користь того ж латинського обряду: ці приписи забороняли жінкам, котрі народились східніми і стали латинниками, повертатися до обряду свого первісного походження.

Але й це останнє обмеження опущене в 1957 році після появи **Клері Санктітаті**, який моту пропріо в кан. 9 говорить про свободу жінки переходити до

обряду чоловіка, «при заключенні чи під час шлюбу» і повертатись до обряду народження «по розв'язанні шлюбу», нема жодних обмежень.

Жінці, що бажає змінити обряд «при заключенні шлюбу» вистачає перед подружжям зробити письмову заяву при парафії так, як тому що змінює обрядову Церкву за дозволом Римського Престолу.

Новий кодекс, в кан. 112, пар. 1, вимагаючи дозволу Римського Престолу для зміни обрядової Церкви, признає право партнерів, «який під час заключення чи під час шлюбу заявив, що хоче перейти до обрядової помісної Церкви іншого партнера; однак, коли шлюб розв'язаний, то може свobodно повернутись до латинської Церкви».

Слід тут завважити, що нове законодавство ще раз признає рівність прав обидвох партнерів; з іншого боку, ми бачимо, що закон говорить лише про партнера латинського обряду, що заявляє, що переходить до східньої Церкви свого партнера чи навпаки.

Отже, для східнього партнера далі зобов'язує моту пропріо **Клері Санктітаті** кан. 9, що його ми вже обговорювали та яке признає право міняти обряд тільки жінці, що могло б створити деяке замішання у випадку прийняття чоловіка латинського обряду до східньої Церкви.

Згідно з новим кодексом перехід партнера з латинського обряду до східнього має статися із «заявою» партнера; нічого не вимагається для повороту до латинської Церкви.

Хоч кодекс і не вимагає жодної формальности, мав би бути прийнятий всіма відклик до кан. 13 **Клері Санктітаті**, що, як ми бачили, доповнює кодекс з 1917 року і зобов'язує теж латинників. Він наказує, що «бути попередня письмова заява для того, щоб міняти обряд «при заключенні шлюбу» і заява «перед власним ієрархом чи парохом нового обряду чи ними делегованим священником і двома свідками» в усіх інших випадках також для повороту до власної Церкви, у випадку розв'язання шлюбу.

Діти

Нарешті третій пункт першого параграфу, кан. 112, дає норми відносно дітей тих, що міняють обряд.

Ця справа не малої важности, що не була взята до уваги кодексом 1917 року; натомість **Клері Санктітаті** дбає про те, даючи спеціальний закон, кан. 10, що після кан. 15 важним є теж і для латинників. Він установляє, що недорослі діти «по закону» приймають новий обряд батька або матері у мішаних подружжях, якщо тільки вона є католичкою.

Новий кодекс каже, що діти тих, котрі залишають латинську Церкву, їх приймають в новому їхньому обряді, якщо ще не досягли чотирнадцяти років життя (кан. 112).

Щодо мішаних подруж, складених з католиків і православних, канон установляє, що діти приймають католицьку сторону, якщо ця міняє обряд.

Нарешті цей же закон признає дітям можливість

повернутися до латинської Церкви після досягнення чотирнадцяти років життя.

Кан. 112, пар. 1, розділ 3, звучить так:

«... є вписані до іншої обрядової помісної Церкви) діти тих, про котрих мова в розділах 1 і 2, перед тим, як досягнуть чотирнадцяти років життя, і рівнож у мішаних подружжях, діти католицької сторони, котрі правно перейшли до іншої обрядової Церкви; досягнувши, однак, цього віку, ті самі можуть повернутись до латинської Церкви».

Нове законодавство не зазначає, чиє віровизнання з двох партнерів мають прийняти діти, батька чи матері, коли один з них міняє обряд, так як це може статися, наприклад, у випадку розводу; далі воно не визначає ніякого часового обмеження для ужитку права повороту до латинської Церкви ані не визначає ніяких формальностей.

Однак, задля юридичних причин потрібно визначити, до якого обряду належить кожний вірний так, щоб повернутися до латинської Церкви діти мають для того зробити письмову заяву, після вже цитованого кан. 13 моту пропріо **Клері Санктітаті**.

Приймання тайн

Нарешті знає є, що «Звичай, навіть коли довготривалий, приймати тайни згідно з обрядом іншої помісної обрядової Церкви, не веде за собою впис до тої самої Церкви» (кан. 112, пар. 2).

Цей принцип вже прийнятий у 1917 році в кан. 98, пар. 5, хоч там говориться тільки про Євхаристію. Цей закон не знаходиться у моту пропріо **Клері Санктітаті**, можливо тому, що уважається його непотрібним, бо «ніхто не може правосильно перейти до іншого обряду без позволення Апостольського Престолу» (пор.: кан. 8, пар. 1), та й «вірні східнього обряду, законно підлегли ієрархові чи парохів іншого обряду, лишаются записані до власного обряду» (кан. 14); новий кодекс, натомість, це хотів зберегти, і з того постав кан. 112, пар. 2, де змінено слова «святі збори» тексту з 1917 року на «тайни».

Ось текст кан. 98 пар. 5 з 1917 року: «Звичай, навіть коли довготривалий, учащати святі збори противного обряду, не веде за собою зміни обряду».

мгр Михайло Димид